

Verkenning Regionale ontwikkelingen als input voor gemeenteraadsverkiezingen 2022

BUREAU REGIO
AMERSFOORT

20 juli 2021

Verkenning Regionale ontwikkelingen als input voor gemeenteraadsverkiezingen 2022

Achtergrond

In sommige gemeenten is het gebruikelijk dat er vanuit de ambtelijke organisatie informatie beschikbaar wordt gesteld aan politieke partijen die zij kunnen gebruiken bij het opstellen van hun verkiezingsprogramma. Dit document is ook met dat doel gemaakt door Bureau Regio Amersfoort. Het beschrijft het waarom van de samenwerking en geeft aan met wie en waaraan op dit moment wordt samengewerkt in Regio Amersfoort.

Regio Amersfoort is het intergemeentelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest, Nijkerk en Woudenberg. Doel van de samenwerking is om grensoverschrijdende vraagstukken gezamenlijk aan te pakken, zodat de kwaliteit van leven voor alle inwoners gestimuleerd wordt. De gemeenten Barneveld en Nijkerk nemen een speciale positie in. Gelegen in de provincie Gelderland, maken zij ook onderdeel uit van de samenwerking in Regio Foodvalley. Maar aangezien zij grenzen aan Regio Amersfoort, zijn er ook onderwerpen waarop in Regio Amersfoort wordt samengewerkt. Deze provinciegrensoverschrijdende samenwerking vraagt om afstemming met beide Provincies. Ook zijn er relaties met (gemeenten in) andere aangrenzende regio's. Ook hier dient oog voor te zijn.

Barneveld participeert in de samenwerking binnen Regio Amersfoort op de onderdelen Economie, Ruimte en Wonen. Voor Nijkerk zijn dit de onderdelen: Economie, Ruimte, Wonen en Mobiliteit.

Het waarom van regionale samenwerking

Binnen Nederland wordt steeds meer ingezet op regionale of bovenregionale samenwerking. Steeds meer taken worden over- of opgedragen aan gemeenten en/of regio's (RES, Sociaal Domein). En steeds vaker worden vraagstukken regionaal opgepakt, omdat de opgaven bovenlokaal zijn en/of om meer volume vragen (Ontwikkelbeeld, Woondeal). Stimulerings- en subsidietrajecten, nationaal en internationaal, vinden vaak alleen gehoor op tenminste regionale schaal.

Tegelijk met het toenemend belang van intergemeentelijke samenwerking, signaleren we een toenemende noodzaak tot het maken van afspraken tussen kennisinstellingen, ondernemers, overheden en maatschappelijke partners. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de inwoners, instellingen en bedrijven van de regionale samenwerking profiteren. Bij de opstelling van de Strategische Agenda 2022 is gewerkt met Dialooggroepen om de maatschappij meer te betrekken bij de ontwikkeling van de regio.

Als volgt gaan we per doel uit deze strategische agenda de belangrijkste trends duiden voor de regio.

Leefomgeving

Regionaal programmeren wonen en werken, Woondeal en Ontwikkelbeeld

➤ **Regionaal programmeren wonen en werken**

Voortvloeiend uit de provinciale Omgevingsvisie is in 2021 een eerste regionaal programma wonen en werken opgesteld. Het door Provinciale Staten vastgestelde Kader voor regionale programmering wonen en werken en de Rapportage van Buck m.b.t. werken zijn voor ons het uitgangspunt geweest voor het opstellen van het regionaal programma voor de Regio Amersfoort. Dit kader betreft zowel de kwantitatieve bandbreedtes als kwalitatieve aspecten.

Belangrijk doel van dit regionaal programma is door afstemming tussen gemeenten (en de provincie) tot een goede afweging van het programma te komen en daarmee een vlotte doorgang van projecten.

Tot 2030 zijn er in de regio grosso modo voldoende locaties om aan de woningvraag te voldoen. Per gemeente kan dat overigens anders zijn.

Het eerste programma was vooral vastleggen van de reeds in voorbereiding zijnde woningbouwplannen voor de komende vier/vijf jaar. Regionale afstemming en daaruit voortvloeiende (mogelijke) prioritering van woningbouwprojecten staat voor de komende periode op de agenda. Basis voor afweging van projecten die buiten de (voormalige) rode contour liggen is de verstedelijkingsstrategie uit het Ontwikkelbeeld 2030-2040. Voor binnenstedelijke projecten wordt vooral gekeken of deze elkaar niet beconcurreren.

Door de regiogemeenten voorgedragen nieuwe locaties worden door de provincie van een eerste opvatting voorzien met betrekking tot kansrijkheid, randvoorwaarden en aandachtspunten. De Regio Amersfoort is gekomen tot een gezamenlijk eerste programma.

De provincie brengt de drie regionale programma's (Foodvalley, U10 en Amersfoort) samen in een provinciaal programma voor wonen en werken. Na vaststelling hiervan door de provincie, vindt op een nog in gezamenlijkheid te bepalen wijze monitoring en evaluatie plaats. Dit geeft input voor een volgende actualisatie, die jaarlijks zal kunnen plaatsvinden. Deze nieuwe werkwijze komt tegemoet aan de noodzaak om flexibeler te kunnen inspelen op maatschappelijke vraagstukken, zoals de woningbouwopgave en de opgave voor werklocaties.

➤ **Woondeal**

De regio Amersfoort groeit sterk. Prognoses laten zien dat deze groei doorzet en dat daarmee ook de uitdagingen voor de regio toenemen. Het bijbouwen van voldoende passende en betaalbare woningen staat niet op zichzelf. De groei vraagt allereerst om het voldoende bereikbaar houden van de regio. Ook is er aandacht nodig voor ruimte voor natuur en recreatie. Verder zijn het behouden en versterken van het groene profiel en het verbeteren van veiligheid en de sociaaleconomische staat noodzakelijk. De verstedelijkingsopgave van de regio Amersfoort

is onlosmakelijk verbonden met die van de Randstad en in het bijzonder de regio Utrecht, waarmee de regionale opgave dus ook een bovenregionaal belang dient.

Om de complexe en omvangrijke verstedelijkingsopgave te laten slagen is een langjarig commitment en bestuurlijke samenwerking tussen Rijk, provincies en regio cruciaal. Het Rijk biedt door het Interbestuurlijk Programma (IBP) extra mogelijkheden aan regio's waar de druk op de woningmarkt het grootste is. De krachten van verschillende overheidslagen worden dan gebundeld rondom een specifiek onderwerp. Tegen die achtergrond is gekozen voor bestuurlijke samenwerking rond de urgente en complexe woningbouwopgave in de regio Amersfoort. Belangrijke overwegingen voor de keuze van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn de snel oplopende woningtekorten, de complexe verstedelijkingsopgave van de regio, de strategische ligging en de economische ambities van de regio (een van de meeste competitieve regio's in Europa).

Het ministerie, de provincies Utrecht en Gelderland en de regio Amersfoort hebben samen een woondeal gesloten om met elkaar te werken aan de groei en de ontwikkeling. De doelen van deze woondeal zijn (I) het functioneren van de woningmarkt in de regio Amersfoort structureel te verbeteren, (II) de bouwproductie met oog voor circulariteit en duurzaamheid te versnellen én op niveau te brengen, en (III) de leefbaarheid te vergroten. In dit document leggen het ministerie, de provincies en de regio hun wederzijdse verantwoordelijkheden en inspanningen vast en erkennen zij wederzijds de kwantitatieve en kwalitatieve opgaven van deze woondeal. De woondeal is het startpunt van een langjarig partnerschap tussen de regio, provincies en het ministerie, in nauwe samenwerking met woningcorporaties, marktpartijen en maatschappelijke partners.

De regio Amersfoort is onderdeel van de noordvleugel van de Randstad. De regio Amersfoort blijkt met zijn ligging een uitstekende uitvalsbasis voor hoogwaardige bedrijvigheid en biedt een prettig woonklimaat voor kenniswerkers. De ambitie is om dit profiel in het licht van deze woondeal te versterken. Daar heeft de regio de verstedelijkingsstrategie (het Ontwikkelbeeld 2030- 2040) voor opgesteld: een strategie met een integrale lange termijnvisie. De woondeal concentreert zich sterk op de verstedelijkingsopgave tot 2030. We zien bij deze opgaven sterke samenhang met de opgaven die spelen binnen het Programma U Ned.

➤ **Ontwikkelbeeld**

Regio Amersfoort (7 Utrechtse en 2 Gelderse gemeenten) en Provincie Utrecht hebben samen een verstedelijkingsstrategie ontwikkeld voor de periode 2030-2040 om de groei van Regio Amersfoort voor wonen, werken, bereikbaarheid en landschap in goede banen te leiden. Het Ontwikkelbeeld wordt in het najaar van 2021 vastgesteld.

De integrale verstedelijkingsstrategie is het vervolg op de Regionale Ruimtelijke Visie en heeft ook tot doel om de positionering van Regio Amersfoort in nationale context duidelijk te maken, en hangt nauw samen met Metropoolregio's Utrecht en Amsterdam en de verstedelijkingsstrategie van Arnhem-Nijmegen-Foodvalley.

Tot circa 2030 is er in grote lijnen voldoende ruimte en plancapaciteit om in de woonbehoefte te voorzien, al zal de daadwerkelijke ontwikkeling daarvan wel forse inspanningen vergen in de uitvoering van de Woondeal.

Ook de druk op de beschikbare werklocaties is groot. Door functiewijziging en transformatie, en de mogelijkheden tot intensivering is het de vraag of de ruimte voor de uitbreidingsvraag voldoende is tot 2030. Voor de ontwikkeling na 2030 moeten voor alle thema's nog keuzes worden gemaakt.

Met het Ontwikkelbeeld wordt beoogd de koers voor de periode na 2030 nader te bepalen, hetgeen ook kan leiden tot bijstelling van keuzes in de periode tot 2030. Dit vindt zijn plek in de samen op te stellen uitwerkingsagenda.

Op het gebied van eigenheid, vitaliteit en bereikbaarheid is veel nog onduidelijk, moet ervaring worden opgedaan met regionaal programmeren wonen en werken en moet er nog veel onderzocht worden.

In de strategie voor de periode 2030-2040 staan focusgebieden centraal. Gebieden waar binnen maximaal 10 minuten fietsen van bestaande stations wonen, werken en hoogwaardige openbare

ruimte samenkomen. Plekken van ontmoeting en interactie tussen denkers en doeners. Onlosmakelijk deel van de strategie is het borgen van de vitaliteit van alle kernen met een sterke verbinding en meerwaarde voor het omliggende landschap. In de uitwerkingsagenda wordt dit alles nader uitgewerkt in prioritering, planning, financiën en inhoud. De uitwerkingsagenda wordt eind 2022 voorgelegd aan colleges en raden.

Corona

Corona heeft zeker effect op de economie en daarmee op de huizen- en vastgoedmarkt. Hoe we op dit moment onze huizen en kantoren gebruiken heeft invloed op bv. het gebruik van het OV maar ook de bezettingsgraad van kantoren. De tijdelijkheid van deze corona-effecten is vooralsnog lastig in te schatten, maar wordt zeker gevolgd en zo nodig betrokken bij de verdere keuzes.

Harmonisering woonruimteverdeling

In 2014/2015 is besloten tot regionalisering van de woonruimteverdeling door het in het leven roepen van Woningnet Eemvallei. Hiermee hebben woningzoekende in de regio zicht en recht op alle woningaanbod van sociale verhuurders in de regio. Voortvloeiend uit een evaluatie van vijf jaar Woningnet wordt onderzocht of op meer onderdelen tot harmonisering kan worden gekomen. Op een aantal onderdelen heeft dit plaatsgevonden en voor onder andere urgentie vindt een onderzoek daarnaar plaats. Daarnaast wordt onder andere gekeken naar de (mogelijke regulering van) kwetsbare instroom in woonwijken en de mogelijke rol van corporaties bij de huisvesting van middeninkomens

Regionale Energie Strategie

➤ **RES 2.0**

De RES regio Amersfoort bestaat uit de 7 Utrechtse gemeenten, provincie Utrecht, Waterschap Vallei & Veluwe en netbeheerder Stedin.

De gemeenten in de RES regio Amersfoort hebben zich het doel gesteld om in 2030 minstens 0,5 TWh duurzame energie (grootschalig) op te wekken voor elektriciteitsgebruik. Samen met inwoners en belanghebbenden zijn kansrijke initiatieven geformuleerd voor het opwekken van duurzame energie. Op grond hiervan is de doelstelling van 0,5 TWh in het concept bod bepaald. Deze kansrijke initiatieven en mogelijkheden zijn vastgelegd in de Regionale Energie Strategie (RES) die zomer 2021 is vastgesteld door Provinciale Staten, Algemeen Bestuur van het Waterschap en de gemeenteraden.

De plannen uit de Concept RES zijn in de RES 1.0 verder uitgewerkt. Er is aanvullend onderzoek gedaan naar de kansrijke zones die geïdentificeerd zijn in de Concept RES. Hierdoor is meer inzicht verkregen in de kansrijkheid en haalbaarheid van de verschillende zones. Ook hebben gesprekken met samenwerkingspartners, zoals de NMU, LTO en het ministerie van Defensie, nieuwe inzichten gebracht. Gemeenten werken aan lokale uitnodigingskaders om samen met hun inwoners de kansen in hun gemeenten beter in kaart te brengen. Dit heeft geleid tot een indeling in vier treden. Samen bouwen deze treden op tot het bod van 0,50 TWh voor duurzame elektriciteit en bevat een overprogrammering.

In aanloop naar de RES 2.0 zal er verder onderzoek worden gedaan naar de kansrijkheid en haalbaarheid van de initiatieven in de treden. De regio zal de afstemming en aansturing van deze initiatieven verzorgen en de uitkomsten hiervan terug leggen aan de betreffende gemeenteraden. In nauw overleg met de gemeenten en Stedin wordt afgestemd of deze initiatieven realistisch zijn en worden meegenomen in het bod.

RES 2.0 moet worden opgeleverd op 1 juli 2023.

De RES wordt iedere 2 jaar herzien en geactualiseerd op haalbaarheid, nieuwe inzichten en innovaties.

RES 3.0 moet worden opgeleverd op 1 juli 2025. Conform het Klimaatakkoord moet dan duidelijk zijn of alle projecten op tijd vergund kunnen worden, zodat realisatie voor 2030 mogelijk is.

➤ **CO2 reductie**

Naast de RES hebben raden de ambitie uitgesproken om in 2030 een CO₂-reductie van minimaal 49% (t.o.v. 1990) te realiseren (de Klimaatstrategie). Dit wordt vorm gegeven in een Regionaal programma CO₂-reductie door:

- inzichtelijk te maken wat er gebeurt op alle Klimaattafels van het Klimaatakkoord,
- de raakvlakken tussen de Klimaattafels in beeld te brengen,
- kansrijke opgaven en innovaties te koppelen (bijvoorbeeld mobiliteit en opwek van duurzame energie),
- consequenties en mogelijkheden voor de netinfrastructuur (opslag, congestie e.d.) te onderzoeken,
- voorstellen te doen voor de monitoring van de CO₂ reductie aan de hand van een regionale energiemix.

Het regionaal programma CO₂ reductie wordt in samenhang met RES 2.0 uitgewerkt.

Mens en samenleving

Stijgende tekorten in het Sociaal Domein

➤ **Zorgvraag blijft toenemen door dubbele vergrijzing**

De komende jaren neemt het aantal ouderen van 75 jaar en ouder fors toe. De verwachting is dat er in 2030 ruim 2 miljoen ouderen van 75 jaar of ouder zijn (12% van de bevolking). In 2018 ging dit om circa 1,4 miljoen ouderen (8% van de Nederlandse bevolking). Er zullen meer ouderen zijn die alleen wonen en meer ouderen kampen met gezondheidsproblemen. Het aantal mensen dat beschikbaar is om voor de ouderen te zorgen zal de komende jaren fors afnemen. De tekorten aan zorgprofessionals nemen verder toe en ook het aantal potentiële mantelzorgers neemt af. Door de vergrijzing zien we een toenemende druk op het sociale stelsel, behoefte aan nieuwe woonvormen, nieuwe zorg- en welzijnsaanpakken en slimmere financieringsvormen. Het doelmatig en betaalbaar kunnen blijven leveren van zorg is een maatschappelijke opgave die op regionale schaal moet worden opgepakt.

➤ **Toename jeugdzorg**

De vraag naar jeugdzorg is in twintig jaar tijd spectaculair gegroeid. Kreeg twintig jaar geleden 1 op de 27 kinderen jeugdzorg, inmiddels is dat 1 op de 8. Hiervoor zijn verschillende verklaringen. Zo zorgen prestatiedruk en de hoge geluksnorm ervoor dat gewone obstakels in het opgroeien en opvoeden een probleem worden waar kinderen en ouders professionele zorg bij vragen. Gemeenten hebben bovendien onvoldoende sturingsmogelijkheden om de hoge instroom in te dammen en professionals lijken bij twijfel veiligheidshalve te kiezen voor de inzet van steeds zwaardere zorg.

De verwachting was dat de decentralisatie de katalysator zou zijn voor een transformatie van het stelsel. Versterking van de basisvoorzieningen en preventie zou niet alleen leiden tot minder beroep op gespecialiseerde zorg, maar ook tot een afname van het aantal ondertoezichtstellingen en uithuisplaatsingen. De bezuinigingen waarmee de decentralisatie gepaard ging staan de beoogde vernieuwing echter in de weg. Het kabinet wil het huidige stelsel herzien en heeft de gemeenten extra geld toegezegd om de knelpunten in de jeugdzorg op te lossen en de transformatie van het zorglandschap verder door te ontwikkelen. Vlak voor de Tweede Kamer verkiezingen heeft de ministerraad ingestemd met een wetsvoorstel om samenwerking tussen gemeenten op regionaal niveau te verplichten. In Regio Amersfoort hebben de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest en Woudenberg een regiovisie specialistische jeugdzorg opgesteld waarin wordt beschreven hoe de gemeenten in Regio Amersfoort samenwerken aan de transformatie van het jeugdzorglandschap (link opnemen naar de regiovisie specialistische jeugdhulp). De Regiovisie specialistische jeugdhulp wordt na het zomerreces ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraden en vormt samen met het RISB Inkoopkader Jeugdhulp en Wmo 2023 het uitgangspunt voor de samenwerking in Regio Amersfoort voor de komende 4 jaar.

➤ **Groei aantal bijstandsgerechtigden**

In 2020 is het aantal mensen in de bijstand voor het eerst sinds 2016 toegenomen. In het coronajaar groeide het aantal bijstandsuitkeringen het hardst onder jongeren tot 27 jaar en mensen met een niet-westerse migratieachtergrond. De verwachting is dat het aantal uitkeringen de komende twee jaar nog flink doorstijgen.

Kansengelijkheid in het onderwijs

Er zijn zorgen over de kwaliteit van het onderwijs. Gemiddeld nemen in Nederland de resultaten van het onderwijs (PISA-scores) af en dalen de leerprestaties. Een op de vijf jongeren loopt het risico op laaggeletterdheid. De opleiding en het inkomen van je ouders blijken nog steeds een belangrijke voorspeller te zijn voor de kansen die je hebt. De rol van gemeenten bij de kwaliteit van het onderwijs is nu beperkt. Of de kwaliteit en variatie van het onderwijs een gemeentelijke verantwoordelijkheid zijn, en of de overheid met een minder vrijblijvende Educatieve Agenda moet zorgen dat de kansengelijkheid toeneemt, zijn vraagstukken om in de toekomst te beantwoorden. Het is evident dat ook hier de samenwerking met onderwijs, (jeugd)zorg, werk

en inkomen een belangrijke rol speelt bij het aanpakken van dit vraagstuk. In Regio Amersfoort werken de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest en Woudenberg sinds 2013 met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en mbo's actief samen aan hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het opvoeden, opgroeien en ontwikkelen van jeugdigen. Hiervoor is een samenwerkingsagenda opgesteld die elke twee jaar herijkt wordt (link opnemen naar de samenwerkingsagenda Passend Onderwijs en Jeugdhulp Regio Amersfoort 2021-2022). De samenwerkingsverbanden passend onderwijs, de MBO's en de gemeenten in de regio Amersfoort handelen vanuit de visie:

- Iedere jeugdige groeit zo normaal mogelijk op en heeft gelijke kansen.
- Voor iedere jeugdige passende ondersteuning en hulp vanuit de inclusie gedachte.
- Verbinding tussen thuis, jeugdhulp en onderwijs.

Doordecentralisatie Beschermd Wonen

Per 1 januari 2022 wordt gestart met de doordecentralisatie van beschermd wonen. Dat betekent dat niet alleen de 43 centrumgemeenten, maar alle 355 gemeenten zich gaan inzetten voor een inclusieve samenleving waarin zoveel mogelijk mensen in hun eigen omgeving geholpen worden. Met de doordecentralisatie van Beschermd Wonen worden alle gemeenten individueel en financieel verantwoordelijk voor ondersteuning van hun inwoners met psychiatrische kwetsbaarheid. Landelijk hebben alle gemeenten afgesproken, dat 'niet vrijblijvende' afspraken worden gemaakt over de regionale samenwerking in beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Deze samenwerkingsafspraken zijn belangrijk om ondersteuning ook in de toekomst met elkaar te kunnen blijven garanderen. Onderdeel van deze landelijke afspraken is een regiovisie waarin wordt aangegeven op welke onderdelen wordt samengewerkt, wat de samenwerkende gemeenten willen bereiken en hoe aan de (boven) regionale samenwerking uitvoering wordt gegeven. Samen werken in de Wijk, de doorontwikkeling van ondersteuning met noodzakelijk verblijf, is de regiovisie van de gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Nijkerk, Soest en Woudenberg. Beschermd wonen en maatschappelijke opvang noemen we samen Ondersteuning met noodzakelijk verblijf (Omnv). Deze ondersteuning is onderdeel van de brede ondersteuning in het sociaal domein (link opnemen voor de regiovisie Samen in de Wijk, de doorontwikkeling van ondersteuning met noodzakelijk verblijf). De Regiovisie Samen werken in de Wijk, de doorontwikkeling van ondersteuning met noodzakelijk verblijf, wordt na het zomerreces ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraden en vormt samen met het RISB Inkoopkader Jeugdhulp en Wmo 2023 het uitgangspunt voor de samenwerking in Regio Amersfoort voor de komende 4 jaar.